

Debata k audiodokumentu Tomáše Procházky VČELAŘI

přepis

Jan Hanák: „Tak, jak bývá dobrým zvykem, nechám první výstřel nebo třeba klidně i celou debatu na vás. Tak co vy na to? Chtěli byste Tomáše obdařit nějakou otázkou nebo nějakou zpětnou vazbou? Co vy na včelaře?“

Neznámý hlas: „Já přemýšlím, že si pořídím včelstvo.“

Jan Hanák: „Do Brna?“

Neznámý hlas: „No prostě někam.“

Jan Hanák: „Aby se mezi nejlepšími medy z Prahy objevil i nějaký brněnský...“

Neznámý hlas: „Jak jste přišel na to, že tohle téma zpracujete touhle formou?“

Tomáš Procházka: „Myslíte audiodokumentu? Dělán občas dokumenty – nebo možná jsem dělal, nevím, jestli ještě budu dělat, protože jsem pracoval s dvěma dramaturgyněma na Vltavě, který už tam obě nejsou a probíhají tam nějaké změny a nevím, kam to spěje. Takže třeba už mám za sebou tuhle etapu dokumentů pro Vltavu, ale zajímá mě to.“

Dělám divadlo, taky učím na DAMU na katedře režie a na katedře alternativního loutkového divadla, takže zabývám se spíš jinejma věcmi, ale taky zvukovou prací dlouhodobě, protože mám různé hudební projekty a tohle vlastně mi přišlo, ten radiodokument, nebo vůbec práce pro rozhlas mi vždycky přišla jako dobrá kombinace toho divadla a hudby, věci, který mě zajímají a který dlouhodobě dělám.

Takže jsem si to vždycky chtěl vyzkoušet a dělal jsem nějaký realizace pro Vltavu a měl jsem potom další a další nabídky abych něco udělal. A měl jsem volnou ruku, že mám něco udělat a že to má trvat hodinu... No tak to je takový zadání divný a zrovna když jsem měl tuhle tu nabídku tak to asi bylo v té době...já to ještě opravím on to není ten dokument není z roku 2021, oni tam ty dokumenty rotují a je dělaný v roce 2018 tuším.

Zrovna v té době jsem měl nějaký známý, který si pořizovali včely. Teda jednoho, ten tam mluví nejčastěji a pak jsem si všiml, že vlastně hodně dalších lidí buďto se o to zajímá, nebo mají někoho v rodině. kdo se o to zajímá. Bylo to myslím v moment, kdy to začlo být nějak populární, tak mě to zaujalo, proč to ty lidi láká? Co je na tom tak skvělého? Protože já s tím absolutně žádnou zkušenost nemám. Takže byl asi jeden důvod, že jsem to kolem sebe viděl hodněkrát a pak mě zaujal ten zvukový svět, vlastně plný širokospektrální zvuk těch včel. A pak se mi zalíbila nějaká představa, že hodím ten rekordér do úlu a tam se to prostě bude nahrávat samo.

Ale a vlastně to tak zajímavý nebylo, ale zajímavý bylo to, když jsem se pak potkal s těma lidma, který se tím zabývají. To je ale vždycky zajímavý, když se vlastně dostanete k něčemu jako hodně blízko, tak je to fakt strašně zajímavý. A jak tam říkal Miloš Hroch, že by se o tom dalo mluvit hodiny, tak oni to tam všichni vlastně najednou chtěli mluvit hodiny a ten dokument by trval 14 dní. To není vůbec možný. Prostě nejde ten svět zachytit ani do té hodiny, má i takový zvláštní tempo, všichni tí včelaři jsou klidní, protože si myslím, že musí být, že to je nějaká ochrana proti tomu, aby je včely poštipaly, jak se to tam myslím říkalo. Důvody byly různé, ale pak vlastně co mě na tom přišlo zajímavé bylo trochu něco jiného. A tak to je většinou.“

Jan Hanák: „V jedné chvíli zvlášť mě tam fascinovaly plochy těch včel. Ta plnost a zároveň rozmanitost, tak v jedné chvíli to bylo velmi silné. Nechal jste je znít hodně dlouho. Měl jsem pocit, že v tom úlu jsem. Ale co mě opravdu zaujalo, z formálního hlediska byla ta práce s střihem. Byl formálně jako hodně ostrý střih mezi těmi včelami a tím povídáním s těmi lidmi. To je váš rukopis nebo jak jste k tomu dospěl?“

Tomáš Procházka: „Já jsem vám posílal nějakou verzi, což jsem nečekal, protože to je na stránkách Vltavy a trochu si myslím, že tahle verze je z 99% hotová. Protože jsem to dělal v roce 2018 a mám to v nějaké složce, se kterou už jsem ztratil kontakt a tam bylo Včelaři-master. Tak to jsem poslal, zdálo se, že to je hotový a já už jako nejsem schopný to posoudit, ale myslím si, že některé střihy v tom originále nejsou takhle surové. Někdy jo, já jsem to chtěl takhle udělat a pak jsem to poslouchal a říkal jsem si, že to musím někde vyhledat těma včelama a pak jsem tam ještě přidával ty včely, takže myslím si, že ten, co je na stránkách Vltavy je trochu jemnější.“

Jan Hanák: „Tak je šance si to poslechnout ještě jednou na Vltavě, ale mě se to teda líbilo moc, ten ostrý střih byla určitá brutalita do toho v podstatě docela poetického příběhu.“

Tomáš Procházka: „Tak jsou v podstatě dvě prostředí, ve kterých se to pohybuje a jsou rozdílná. Prostředí toho úlu, intenzivní a pořád tam ty včely někde bzučí, buďto z dálky nebo zblízka a pak jsem byl u nějakých lidí doma nebo na fakultě u člověka, který se tím zabývá z lidského hlediska a tam je úplně jiná zvuková situace a teď to šlo buďto jako prolnout, buďto smíchat nějak hezky anebo to useknout a někdy mi vlastně přišlo dobrý to useknout. že jsme se dostali jinam, do jiných prostředí.“

Neznámý hlas: „Mě by zajímalo, když jste říkal, že máte čtrnáct dní toho materiálu, jak jste se rozhodoval, co vyberete.“

Tomáš Procházka: „Z toho materiálu, který mám natočený to by asi nebylo takhle šíleně dlouhé, ale ono to bylo jako ta pohádka Kohoutek a slepička, jak slepička vždycky někam jde a jde tam pro tu vodu a pak jí pošlou pro něco a pak jde. Lidí mě taky někam posílali a já jsem s někým mluvil a ten říká to já vám nic neřeknu, ale tady mám strýčka a ten je bezvadný. Tak já jsem k někomu zase jel a ti mi řekli jo, ale tam jsou lidi... mě takhle posílali a já kdybych měl čas a kdyby to nějak nedávalo smysl v tu chvíli, tak bych prostě mohl jezdit a byl by to fakt strašně dlouhý seriál, ale já jsem to musel někde zastavit, protože to se nedá vůbec potom vymyslet, ani to není možné takové časové možnosti dostat, takže jsem to zastavil. Měl jsem nějaký svůj materiál, to je vždycky to možná nejtěžší, a vlastně to nejdůležitější, co tam necháte, a co vyhodíte a někdo jde pozitivně, někdo negativně. Co vyhazujete, co naopak si berete, tak já spíš vyhazuju věci, které mě nebaví, co poslouchám, já rovnou ty věci, který jsou jakoby taková hlušina, nebo se k tomu nevztahují, nebo jsou zvukově třeba špatné. Tak se to zmenšuje a pak vlastně někdy se ta věc skládá po smyslu, že je hrozně důležité co ty lidi říkají, ale tady si myslím, že třeba to tak důležité není, protože oni někdy se nechají unést a říkají nějaké jako krásy, že ty včely je mají rádi a někdy říkají věci, kterým vlastně nerozumíme. Mají nějaké výrazy, které nevysvětlují, protože už s nimi žijí tak dlouho. Mají rousky, ale neptal jsem se, co to je, nechal jsem je mluvit. Prostě to je dobrý, taková antropologie, že posloucháte ty lidi. Je to nějaký mikrokosmos, ve kterém se takhle mluví a proč to jako rozkrývat do úplně posledních detailů... já to spíš organizuji tak, aby to bylo rytmický, protože pak se to dá poslouchat trochu déle, než když to třeba není rytmický, ale jsou tam ty důležité pravdy. Tak jako člověk neříkám, že to není únavný poslouchat hodinu jen včely, člověk by si tak lehnul...“

Jan Hanák: „Do toho úlu.“

Tomáš Procházka: „No to mě zaujalo, ale nějak jsem nedostal tu možnost, asi bych se bál. Ale ten materiál se snažím dostat do nějakého stavu, ve kterém to komunikuje vlastně hudebně samo o sobě, že tam žádná hudba vlastně vůbec není, do těch dokumentů prostě nikdy moc nedávám hudbu, ačkoli ji sám dělám, ale mně přijde, že celá ta věc by měla být hudební, jako měla by komunikovat muzicky, měla by být rytmická, když to bude dobře nastříhaný rytmicky a když to bude dobře ošetřené zvukově

tak sama ta věc má hudební kvalitu a dá se poslouchat, i když tomu někdy není rozumět z hlediska významu.“

Jan Hanák: „Mě zaujalo na té rytmicizaci, a to by mě zajímalo, jestli to bylo jako záměrné nebo to prostě vyplynulo. Poprvé jsem si toho všiml v okamžiku, kdy se tam rozebíralo téma, že ty pražské medy jsou lepší, je to vlastně zajímavá informace. Proč jsou, a tak to nebudu rozebírat, to jsme slyšeli a docela obšírně a pak po nějaké chvíli to začíná znovu, zase začne to řešit, pražský med je nejlepší a tak jsem si říkal, ty jo tak jako snad se nebude opakovat, ale vy jste to jenom připomněl a posunul to dál a pak se to ještě, už nevím v jakém tématu jste to znovu zopakoval.“

Tomáš Procházka: „To nebyl žádný záměr, ale bylo to pro mě samotného překvapení, že já jsem si přesně myslel to, co tam říkají, že určitě nejlepší med je někde z venkova, protože tam je ta krásná nedotčená krajina a ono to tak vůbec není. Jak tam říkali, že spíš na tom venkově je postřik a potom se to dostane do toho medu. Překvapilo mě to, že pražský med je tak dobrý a zároveň tam to všichni, se kterými jsem mluvil měli tendenci zdůraznit, protože buďto se umístili někde, nebo jejich kamarád to udělal, ten med který byl na třetím místě, tak všichni o tom mluvili. A když jsem byl v Praze, tak mi to přišlo i normální. Teď tady v Brně mi to přijde jako aha! Tak ti pražáci říkají, jaký mají dobrý medy. Neřekli prostě v Plzni byl dobrý med, nebo něco takového. Ono to možná bude i tím, že se z toho vytvořila taková móda nebo mikrotrend. To třeba vzniklo v Praze...nevím...nebo to tam někdo rozšířil a vlastně těch včelařů je tam hodně. Nevím, jestli v Ostravě je třeba tolik včelařů, nebo v jiných městech.“

Jan Hanák: „Když už zmiňujete ten obsah, mohlo tam být takové známé nebezpečí – městské znovuobjevení toho zemědělství a eko, které vlastně může v tom jakémsi svatém nadšení pro dobro a environmentální přístupy a tak podobně vést k určité naivitě a zároveň přezíravosti vůči tomu venkovu, který teda jako jede v nějakém systému a mám pocit, že se to toho dotýkalo, ale nepřekročilo to tu hranici, kdy bych si řekl kurňa, tak už mlčte. Vlastně to bylo dobrý, bylo to zajímavý. A mě by zajímalo, jestli jste to je jako výsledkem toho vašeho výběru, nebo jestli jste vnímal, že ten postoj co jste do toho dokumentu dal, jestli takový opravdu byl v tom ohromném množství materiálu.“

Tomáš Procházka: „No to nevím. Ono to není všechno z Prahy, ty věci, který jsou od těch úlu, tak to je z venkova. Já jsem znal vlastně na začátku dva lidi, o kterých jsem věděl, že dělají včely. Ten David, který to tam provází celou dobu okolo těch úlu a pak Miloš Hroch, který tam mluví prostě v interiéru je pomalý a tohle byli dva lidi, které jsem znal a ten Miloš Hroch je v Praze a ten David je na venkově a vlastně potom přes Miloše Hrocha, ten mi říkal támhle pán na Praze 7 má úly na střeše, a tak mně to přišlo zajímavý, že prostě jsou na střeše činžáku, tak jsem si s ním dal schůzku a šel jsem tam. A to jsem vlastně nečekal, nedošlo mi to, šli jsme prostě k těm úlům a já nemám rád výšky. Ne že bych jako měl strašnou hrůzu, ale není mi to moc příjemné a on mě vzal a šli jsme a lezli...A lezli jsme po nějakým strašným žebříku zvenčí toho baráku. Já vůbec nechápu, jak tam dostal ty úly. Já tomu vůbec nerozumím a držel jsem ještě ten rekordér a teď jsem lezl po nějakém tom žebříku fakt hrozně vysoko a pak jsme vylezli na tu střechu a tam měl ty úhly. Bylo to strašný, ale vlastně to bylo zajímavé, takový nesmysl, že jsem si říkal to je nesmysl, aby měl někdo na Praze 7 na činžáku takhle ty úly, tak to byly takové jakoby zajímavé momenty, kdy se člověk dostane blízko k těm lidem, že jsem neřešil ty otázky, to, jaký je návrat něčeho do měst, spíš nějakou potřebu, že ty lidi to mají potřebu dělat. To mě přišlo zajímavý, že pak tam ti manželé, jak se tam tak smějí, tak ti mají zase úly taky myslím na Praze 6, myslím, že při ČVUT tam měli jako zájmovou činnost.“

Martina Pouchlá: „Protože je to první Audiocafé, tak i pro některé studenty by bylo zajímavé nahlédnout do pozadí té produkční části. Jestli může autor říct, jak dlouho trvalo nahrávání, kolik nasbíral materiálu, jaké bylo přemýšlení, stříhání a komponování, až po ten celek. Kolik práce za tou hodinou, kterou jsme slyšeli vlastně je?“

Tomáš Procházka: „...To asi nevím (smích)... Taková věc se dělá rok, půl roku... Začal jsem na jaře, protože do té doby jsem nemohl nic moc dělat, protože nebyly včely, ještě spaly, musel jsem počkat až začaly létat s těma vrbovými květama a pak jsem to natáčel třeba dva měsíce. Jak se to stříhá, to je opravdu hrozně individuální, záleží na tom deadlinu, který prostě zahlásí z ČRo Vltava. Možná by ještě bylo dobré říct, že jsem pracoval s dramaturgyní Gábinou Albrechtovou, která pak odešla, pak jsem pracoval s Violou Ježkovou, ta taky odešla a tohle bylo ještě s tou Gábinou. Tak jsme si to různě posílali a ona mi k tomu říkala nějaké věci a taky podle těch připomínek jsem to různě postříhoval a měnil a přidával jsem tam třeba nějaké zvuky. Ona mě furt nutila abych tam přidával hudbu, já jsem jí tam nepřidal a tak. U mě, když to dělám tak to je různý... jsou některý lidi, co si to hodně dopředu připraví a napíší si vlastně nějaký scénář toho, co chtějí natočit a pak to prostě udělají a vypadá to přesně tak, jak to bylo napsáno v tom scénáři, a já to spíš dělám tak, že natočím nějakou sumu materiálu a pak vlastně zjišťuji, co v tom všechno je, protože tam jsou prostě často jiné věci, než jsem myslel, že tam budou a jsou mnohem zajímavější než ty, které bych já tam rozmyslel, nebo po kterých bych jako šel. Já jsem ty lidi nechal dost říkat, co chtěli, samozřejmě měl jsem na ně nějaké otázky, to co mě zajímalo, něco bylo banální, něco jsem tak jako zkoumal, pak jsem ty otázky vlastně vystříhal, aby oni mluvili jenom volně a pak zpětně vlastně ta postprodukce je pro mě zajímavější, než ta příprava, ale nechci říct, že než to nahrávání. To je vždycky vlastně největší dobrodružství, protože někam jedete, kde jste nikdy nebyli a potkáte nějaké lidi, jsou prima, který byste normálně nepotkali. takže to je skvělý, ale co se týče toho dokumentu, toho produktu, tak pro mě ta produkce je nejdůležitější, protože tam to teprve vzniká. I když někdy hodně vím, co chci dělat a hodně vím, co chci, aby tam bylo, tak stejně nejdřív něco natočím, abych věděl, abych měl tu zkušenost toho poslechu, protože bez poslechu se to nedá dělat, protože to komunikuje pomocí sluchu a ne pomocí toho, že někdo něco napíše. Je to prostě jiný druh komunikace s divákem, s posluchačem v tomhle případě a je nutný, nebo já to teda tak cítím, že se musím stát především posluchačem a nechat na sebe působit ten materiál.“

Jan Hanák: „Vy jste z těch dokumentaristů nebo tvůrců kteří si stříhají úplně sami?“

Tomáš Procházka: „No jasně.“

Jan Hanák: „Jo, to jsem si myslel.“

Tomáš Procházka: „Mě to jinak nedává smysl, ale zaprvé to umím a stříhám i pro jiné lidi, když mám čas, a za druhé bych se musel vlastně připravit, to bych musel udělat tu přípravnou fázi úplně jinak, než ji dělám. Chci se nechat přitom stříhu ovlivnit opravdu bezprostředně tím, že jako hledám, kdy to začne, potřebuji najít nějaký beat, který se tam vytvoří tím stříhem. A pak se prostě pozná, když to začne mít nějaký rytmus, tak to začíná být dobrý. Myslím si, že to je i jako zčásti nějak intuitivní. nebo je to nějaká získaná zkušenost, že už vím, že to začíná být dobré. A často často je to různý druh poslechu, je to poslech takový, že posloucháte zvuk, jako zvukový materiál a ne tolik ty sémantický úroveň toho a k tomu právě je potom skvělé, když je u toho dramaturg, kterej poslouchá trochu jinak. Což se nám povedlo, my jsme se skvěle doplňovali s tou Gábinou, protože že ona taky si to teda stříhá sama, ale když potřebovala něco postříhat, aby to bylo hezké, tak mi to posílala a já jsem jí třeba hotovou věc přistříhal, aby to mělo beat a aby to bylo zvukově tučný a intenzivní, a ona tam zase slyšela nějaké věci, který tam jsou navíc.“

Jan Hanák: „Mě to připomnělo...myslím, že máme hodně podobný přístup. Já jsem jednou dělal takový trochu seriálový projekt, dvouautorský s Honzou Gogolem, dokumentaristou a on měl potřebu – pro mě naprosto nelogickou. Měl potřebuji si všechno, všechny ty situace. které byly vyslovené, rozhovor a tak dál přepsat. A pak pracoval vizuálně s tím textem, což pro mě bylo nepochopitelná v tom, že pro mě není důležitý jen text, ale je důležité, jak zazní. Jak zní zvukově. Ale bylo zajímavé, vidět, že naprosto odlišné přístupy jsou rovnocenné, jen jsou odlišené. Mimochodem, tam mě ještě bavilo to, že – to znáte – že pro to, aby to mohla zastupovat DILIA, tak je potřeba to přepsat, taková nesmyslná věc. Ale také díky tomu, že to Honza přepsal úplně komplet, ten hrubáč, tak to vlastně šlo.

Ale mě by zajímalo, protože se o tom bavíme se studenty. Dneska jsme o tom mluvili taky v kurzu audiodokumentu, do toho natáčení nemůže člověk jít úplně bezbřeze, že vlastně pořádně nevím, co chci, protože to taky může skončit průšvihem, ale že má člověk nějakou představu, co mě zajímá, něco, co chci vlastně zjistit, že mě přitáhlo to téma a aby to bylo docela jako jasné vědomí, co vlastně chci, ale zároveň s jistou otevřeností při produkci. Může přijít, a pravděpodobně taky přijde něco, co bych nečekal. Něco, co mě posune dál, být na to nějak citlivý a jít po tom, co ty situace přinášejí a pak s tím pracovat ve striktně. To jasný. Mě by zajímalo, třeba v tomto konkrétním příkladu – ten výsledek jsme slyšeli. Jestli dokážete rekonstruovat, co bylo na začátku, když jste si vzal rekordér a šel poprvé točit. Co vlastně bylo to, co jste chtěl, po čem pátrat, nebo co zjistit, nebo co bylo úvodní téma se kterým jste do toho šel.“

Tomáš Procházka: „Už jsem to trochu řekl. Jako já měl určitě nějaké otázky, který už si nepamatuji a myslím si, že ani nejsou moc důležité. Já jsem je prostě měl jenom, abychom se měli o čem bavit. Dal jsem pár těch otázek lidem a oni začali o něčem mluvit a už vlastně mluvili o tom, o čem chtěli. Že prostě se to točilo, vždycky tam byl ten vztah a vždycky mluvili o tom, proč to začali dělat, co vlastně jim to dalo v životě, a to mě zajímalo, jak se ten život změnil. Proč to dělají? Proč je to... ty lidi byli všichni strašně vášniví do toho, to bylo na tom jedna z nejzajímavějších věcí a zároveň takový vlastně docela skromný, že to by chodili lidi a všude křičeli podívejte, já jsem včelař, a to je perfektní. Jsou spíš takoví tiší, skromní, a to mě zajímá. A co bylo na začátku... já jsem prostě si vzal ten rekordér a šel jsem do toho úlu, ten fyzický zážitek toho, jak tam ty včely bzučí. To bylo určitě na začátku, že to hodně jsem si pak představoval i tu celkovou zvukovou kvalitu toho. A zbytek jsou vlastně dialogy. A zbytek jsou rozhovory s lidma, což je takový vlastně docela obyčejný, ale vždycky se to nějakým způsobem pak stočí třeba do nějaký akce, nebo se to vrací furt zpátky k té jedné věci. Něco na začátku musí být, to je jasný. Ale on tam vždycky je záměr, člověk nejde úplně točit s tím, že by neměl žádný nápad, protože by nevěděl, kam to má jít točit, ale třeba může být na začátku nějaký nápad a ukáže se, že to je přesně ta věc, která se pak vyhodí a nechá se tam všechno ostatní, že to třeba je takový startér toho projektu, mám jednoduchý nápad, že budu točit o včelách, ale zjistím v průběhu. Totiž ono se to mohlo odvinout jinam, ale neodvinulo, protože lidi byli tak posedlí téma včelama, že to nešlo opustit to téma.“

Jan Hanák: „Přijde mi zajímavé, nosné, jít točit ty včely. Jak jste to na začátku říkal prostě nechat znít včely dlouho, hudba těch včel, to vlastně je zajímavé a ono to tam bylo nějak přítomné.“

Tomáš Procházka: „No já jsem si myslel, že to půjde takhle, já jsem si to představoval, že se člověk zblázní a že si nahraje trochu těch včel a pak si to bude pouštět a bude to tak strašně intenzivní, že prostě nebude už skoro nic víc potřeba, ale to zas takhle silné nebylo, to je takový zvuk, hučení... možná, že kdybych bzučel nějakým mixérem doma.“

Jan Hanák: „Ne, bylo to hezký. Tučný.“

Tomáš Procházka: „Ale ta moje představa byla možná v tom lehátku v úle.“

Martina Pouchlá: „Když jsem se dívala na váš background, tak jsem se při poslechu divila, že jste do toho nějak výrazněji autorsky nevstoupil, protože to je můj nějaký předsudek, že u někoho, kdo dělá alternativní divadlo a podobně, tak jsem čekala možná i nějaký větší experiment. Měl jste chuť tam udělat nějaké výrazné autorské gesto?“

Tomáš Procházka: „Neměl. Naopak mě do toho nutila ta dramaturgyně, abych tam dával svou hudbu a víc s těma lidma mluvil a já jsem se vystříhával ven. Tu potřebu jsem si saturoval v jiných věcech, jako je Radioartový ateliér, kde ta forma to vyžaduje. Spíš v té čistotě je to nejradikálnější, já jsem si chtěl vyzkoušet věci, které jsou spíš čisté a jednoduché, nemám potřebu za každou cenu mít jako nějak strašně alternativní, ani nevím co to znamená, nebo jak by to mělo vypadat. Ale zase pak jsem zjistil, že jsem možná v tom dokumentu až moc konzervativní, co se týče těch použitých věcí, tak pak v těch následujících jsem trošku už to zkoušel jako rozvolnit.“

Jiří Čaník: „Ono je paradoxní, že když jsme vybírali tento dokument, tak minulou sezónu zazněly hodně autorské dokumenty, umělecké dokumenty. Tak jsme vybrali nějaký informativní, který čistě zachycuje to téma. A zrovna autor je takový umělecký.“

Tomáš Procházka: „Někdy ty dokumenty, do kterých se hodně jako vkládá autor, mi přijde, že to je někdy až jako na hranici nějaký samolibosti, že to je třeba zbytečné, že ten dokument, já jsem radši když je to taková sonda do nějakých světů, kam mě někdo zavede, ale vlastně mě nemusí furt říkat to jsem já, já vám to ukázal. To mě třeba nebaví, to jsem nechtěl právě dělat, abych vlastně řešil svoji pozici v tom, to mě vůbec nezajímalo, v nějakých dalších dokumentech, pozdějších, to tak je, že to řeším přes sebe a že to jsou moje příhody a že to i komentuju hodně, ale to je nějaký způsob, který jsem si vyzkoušel a který mi není úplně blízký, ale hodně lidí to tak dělá a často jsou to právě ty lidi, který si to dopředu napíší, protože pak části těch dokumentů čtou, že to má hodně tu literární složku silnou. A to vlastně tam nepotřebuju, vlastně vůbec ji nepotřebuju v divadle a vůbec s ní nepracuju.“

Jan Hanák: „Já bych to Jiří ani nenazval jako informativní, protože pro mě tam ta atmosféra nebo jak to nazvat jako funguje, hodně i téma délkama, tím, jak se pracuje s tím, jak dlouho tam jsou ty včely, jak dlouhé je tam ticho, jaké jsou tam střihy a tak podobně, jak se tam opakují témata. Člověk musí přistoupit na to, že ten dokument má hodinu a je vlastně o poměrně prostém tématu, i pokud jde o tu verbální informaci. Ano, chovají se včely v Praze a je to tam překvapivě zdravější než někde na venkově, v podstatě to jsou takové ty základní informace, které tam zaznívají, ale to, co na mě třeba působí je to, jak ti lidi o tom mluví a ta délka je tam dost důležitá, prostě musím na to přistoupit, zaposlouchat se do toho, ale vlastně to funguje nějakým způsobem.“

Jiří Čaník: „Co jste chtěl tím dokumentem předat? Když si to někdo poslechne tak jako třeba nebo co teda za tu skutečnosti lidi dostanou?“

Tomáš Procházka: „Nevím, co jsem chtěl, prostě ať si to každý přebere, jak chce, si myslím, že je lepší u všech forem uměleckých, i u takových, je to prostě dokument, takže o něčem to hovoří, ale vlastně to neříká úplně přesně, o čem to hovoří. Jasně to o včelách a včelařích a zbytek už si nějak přeberte. Mě moc nebaví, když je to takhle takhle strašně jednoduše řečeno, o čem to je. Je dobrý ve městě chovat včely, protože to pomáhá, pak vyhraje první místo. Mě zajímalo nebo vždycky mě v těch dokumentech zajímá se dostat k něčemu hodně blízko, protože to normální člověk nedělá. Já bych to normálně neudělal, já bych ani za tím svým kamarádem možná nešel se podívat do toho úlu, kdybych netočil tenhle dokument. Pro mě to je vždycky velký zážitek jít někam s tím mikrofonem a vím, že se musím dostat strašně blízko, ale vlastně zároveň vím, že musím být neviditelný, neinscenovat tu realitu. Vždycky se to změní tím, že tam přijdu, všichni na mě reagují, všichni mi říkají tady si sedni, tady si dáš do kafe... Kdybych tam já nebyl, tak ten dokument není, ale já jsem se z toho co nejvíc vystříhal, ale přesto tam nějak jsem. A není to o mě, je to sled nějakých situacích, které jsou zajímavé, nejsou úplně průhledné a mě na tom zajímá to, že kdybych to poslouchal tak si vlastně říkám o čem to je, jak to skončí, nebo teď se potkají ti lidi, nebo co to je? Prostě každý při tom poslechu trochu fabuluje, ale teď zase si říkám třeba, co se v rámci toho žánru může stát, jak moc to mám fabulovat, nebo jak vůbec poslouchat. To je pro mě zajímavé jako pro posluchače, že ten dokument je takový nevyzpytatelný v tom, jak ten autor to postaví, jak moc to fabuluje, nebo jak to nechává plynout a že je tam velká svoboda a vlastně je možné si dovolit tam nechávat taková volná místa, který si každý nějak prostě zpracuje přebere po svém. Tak to mě zajímá vždycky. V divadle to hodně dělám, že to je otevřený všem interpretacím a že nemám rád, když je to doslovný, jako se dá jednou větou říct, o čem to je.“

Jan Hanák: „Mě taky zaujalo, a myslím, že nejsem sám, plocha, že tam člověk úplně nechte nějaké scénaristické struktury typu problematizace, gradace, katarze a tak dále. Takové to vlastně není, je to jakoby taková atmosféra, kde se furt mluví o včelách, a přitom to baví. Což mi přijde na tak velikhánské ploše, kterou mimochodem už jste zmínil Tomáši, tak to taky říkám, že situace v Českém rozhlase je tragická a například pro příští rok už má Vltava pouze 10 premiérových dokumentů. Vltava

je jediná, která umožňuje dneska délky dokumentů. Hodinu poslouchat takovouhle věc, která vlastně žádný výrazně dramatický oblouk nemá je vlastně úžasné...Možná, abychom tady neseděli kdovíjak dlouho. Co myslíte, podle vás. Proč naše studenty napadlo váš dokument zařadit pod téma překonávání hranic?“

Tomáš Procházka: „To nevím, třeba mi to někdo řekne. Kdybych to měl pro sebe identifikovat, tak je to možná právě o tom, co jste řekl, že ten dokument nemá nic, co by měl správný dokument mít. Prostě představíme všechny hrdiny a víme, jak se jmenují. Vůbec nevíme, jak se jmenují. Lidi jsou stejně anonymní, jak ty včely. Já jsem všechny vypsál, ale i já jsem anonymní, že to je prostě nevíme, co to je za lidi. Jestli se znaj, vlastně nevíme nic. Tak dá se říct, že tam je všechno špatně. A teď se to tak jako furt vrací a ty lidi furt mluví, říkají to stejný a pak to skončí. Takže co se týče stavby, kdyby někdo zkoumal, kaká je za tím metoda, tak jí nenajde, protože tam moc žádná není a ta metoda je jenom hledání toho rytmického tvaru, aby prostě komunikoval, tak jak je, bez použití výstavby. Víme, jak se staví takovéhle věci. Jako v divadle, nebo máme prostě různé příklady z literatury, nebo se to staví prostě takovým tím vernakulárním stylem, jak to drží, aby to drželo, tak možná tak. Možná tak, že to je vlastně udělané blbě. To je to překračování hranic. Blbě je často dobře. Ale taky to mělo svůj vývoj. Nenaházel jsem jen zvuky lopatou a zamíchal. Tak ví to někdo?“

Jan Hanák: „Jiří, vy jste za tím stál nejvíc.“

Jiří Čaník: „To téma celkové nebyl můj nápad. Já jsem jen vybral dokumenty, které mi k tomu sedí. Přemýšleli jsme, jaké hranice mít.“

Jan Hanák: „Myslím, že tam jsou hranice nejméně dvoje – včely ve městě a také to, jak se dá vytvořit takové dílo.“

Tomáš Procházka: „Nějaké interpretace by se určitě našly. Všechno obsahuje všechno. Vždycky tomu materiálu důvěřuju, ale musím si ho dobře nasbírat.“

Jan Hanák: „Tomáš Procházka – děkujeme mockrát!“